

Sygn. akt I ACa 1372/16

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 20 kwietnia 2017 r.

Sąd Apelacyjny w Łodzi I Wydział Cywilny w składzie:

Przewodniczący: Sędzia SA Anna Cesarz (spr.)

Sędziowie: SA Krystyna Golinowska

SA Joanna Walentkiewicz – Witkowska

Protokolant: st. sekr. sąd. Katarzyna Olejniczak

po rozpoznaniu w dniu 20 kwietnia 2017 r. w Łodzi na rozprawie

sprawy z powództwa **D. G. (1)**

przeciwko **Skarbowi Państwa-Zakładowi Karnemu w P.**

o zadośćuczynienie

na skutek apelacji powoda

od wyroku Sądu Okręgowego w Płocku

z dnia 19 kwietnia 2016 r. sygn. akt I C 969/15

1. oddała apelację,
2. przyznaje i nakazuje wypłacić ze Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w Płocku na rzecz adwokat M. L. (1) prowadzącej Kancelarię Adwokacką w P. kwotę 3.321 (trzy tysiące trzysta dwadzieścia jeden) zł brutto tytułem wynagrodzenia za udzielenie powodowi nieopłaconej pomocy prawnej z urzędu w postępowaniu apelacyjnym oraz kwotę 217,31 (dwieście siedemnaście 31/100) zł tytułem zwrotu kosztów dojazdu na rozprawę apelacyjną.

Sygn. akt I ACa 1372/16

UZASADNIENIE

Zaskarżonym wyrokiem z 19 kwietnia 2016 roku Sąd Okręgowy w Płocku w sprawie z powództwa D. G. (1) przeciwko Skarbowi Państwa – Zakładowi Karnemu w P. o zadośćuczynienie w punkcie:

- 1) oddalił powództwo;
- 2) zasądził od powoda D. G. (1) na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w Płocku kwotę 3 600 zł tytułem zwrotu kosztów procesu;
- 3) przyznał adw. Ż. Ł. oraz adw. M. L. (1) tytułem wynagrodzenia za pomoc prawną świadczona z urzędu kwoty po 2 700 zł powiększone o 23 % podatku VAT na rzecz każdego z pełnomocników, które to kwoty wypłacił ze Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w Płocku;
- 4) odstąpił od obciążania powoda nieuiszczonymi kosztami sądowymi.

Powyższe orzeczenie poprzedziły następujące ustalenia faktyczne:

W okresie od 10 października 2013 r. do 03 czerwca 2014 r. D. G. (1) przebywał w Zakładzie Karnym w P., będąc osadzonym w następujących celach:

- od 10 października 2013 r. do 25 października 2013 r. (cela nr 214 przeznaczona dla 8 osób – faktyczna ilość osadzonych od 5 do 8, niepalący);
- od 25 października 2013 r. do 08 stycznia 2014 r. (cela nr 200 przeznaczona dla 4 osób – faktyczna ilość osadzonych od 3 do 4, palący);
- od 08 stycznia 2014 r. do 21 stycznia 2014 r. (cela nr 113 przeznaczona dla 7 osób – faktyczna ilość osadzonych od 5 do 7, palący);
- od 21 stycznia 2014 r. do 28 stycznia 2014 r. (cela nr 107 przeznaczona dla 4 osób – faktyczna ilość osadzonych od 3 do 4, palący);
- od 28 stycznia 2014 r. do 10 lutego 2014 r. (cela nr 104 przeznaczona dla 6 osób – faktyczna ilość osadzonych 6, palący);
- od 10 lutego 2014 r. do 18 lutego 2014 r. (cela nr 101 przeznaczona dla 4 osób – faktyczna ilość osadzonych 4, niepalący);
- od 12 marca 2014 r. do 14 marca 2014 r. (cela nr 812 przeznaczona dla 3 osób – faktyczna ilość osadzonych 3, niepalący);
- od 14 marca 2014 r. do 17 marca 2014 r. (cela nr 104 przeznaczona dla 6 osób – faktyczna ilość osadzonych od 5 do 6, palący);
- od 17 marca 2014 r. do 27 marca 2014 r. (cela nr 118 przeznaczona dla 5 osób – faktyczna ilość osadzonych od 4 do 5, palący);
- od 27 marca 2014 r. do 02 kwietnia 2014 r. (cela nr 101 przeznaczona dla 4 osób – faktyczna ilość osadzonych od 3 do 4, palący);
- od 02 kwietnia 2014 r. do 08 kwietnia 2014 r. (cela nr 109 przeznaczona dla 5 osób – faktyczna ilość osadzonych 5, palący);
- od 21 maja 2014 r. do 03 czerwca 2014 r. (cela nr 207 przeznaczona dla 4 osób – faktyczna ilość osadzonych od 3 do 4, palący).

D. G. (1) w okresach od 10 października 2013 r. do 24 października 2013 r. i od 10 lutego 2014 r. do 12 marca 2014 r. deklarował się jako osoba niepaląca, zaś w okresie od 25 października 2013 r. do 10 lutego 2014 r. i od 14 marca 2014 r. do 27 maja 2014 r. deklarował się jako osoba paląca.

Przy przyjęciu do ZK w P. D. G. zadeklarował, że jest osobą niepalącą .

D. G. (1) nie jest i nie był leczony na przewlekłe choroby – uskarżał się na nawracające bóle głowy występujące od doznanego w 2011 r. urazu głowy, składał oświadczenia, iż nie jest mu potrzebna konsultacja psychiatryczna.

Zgodnie z decyzją komisji penitencjarnej z dnia 24 października 2013 r. D. G. (1) zakwalifikowany został jako recydywista penitencjarny do odbywania kary pozbawienia wolności w zakładzie karnym typu półotwartego w systemie programowanego oddziaływania) – i na takich warunkach odbywał karę pozbawienia wolności w ZK w P. przebywając na Oddziałach I i II.

D. G. (1) był autorem wielu skarg kierowanych do administracji Zakładu Karnego w P., jak również instytucji sprawujących nadzór nad tą placówką; był roszczeniowo nastawiony wobec funkcjonariuszy i dyrekcji ZK; składane przez niego skargi dotyczyły nakładania na niego kar dyscyplinarnych, plombowania sprzętu RTV, traktowania go przez funkcjonariuszy SW oraz psychologa, odmowy zatrudnienia, sporządzania fałszywych dokumentów, niszczenia akt osobowych, odmowy przetransportowania do innej placówki penitencjarnej. Wielokrotnie korzystał z możliwości rozmów z psychologiem.

D. G. (1) ma 39 lat, wykształcenie zawodowe; pozostaje w stałym związku (w okresie odbywania kary pozbawienia wolności pozostawał w co najmniej trzech związkach, które określał jako trwałe); dziecko D. G. umieszczono w rodzinie zastępczej. W warunkach wolnościowych zamieszkiwał w wynajętych mieszkaniach, podejmował prace dorywcze. Przed osadzeniem w ZK w P. D. G. wielokrotnie przebywał w placówkach penitencjarnych od 2002 r.

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił na podstawie złożonych w aktach dokumentach, zeznaniach świadków S. W. (1) i K. G. (1). Sąd wskazał, że zeznania świadków zawnioskowanych przez stronę pozwaną wskazują, iż w ZK w P. były przestrzegane przepisy regulujące zasady wykonywania kary pozbawienia wolności, a także że wobec powoda nie dopuszczano się zachowań stanowiących przejawy szykanowania; według świadków wobec powoda stosowano zasady przewidziane dla osadzonych w systemie półotwartym – świadek K. G. potwierdził, iż oddziały I i II przeznaczone są dla skazanych odbywających karę w systemie półotwartym, to znaczy że w godzinach od 7.00 do 18.00 mogą swobodnie poruszać się po terenie oddziału i między celami. Zeznania świadków Sąd ocenił jako wiarygodne, nie są one nacechowane negatywnym nastawieniem do powoda – świadek S. W. wskazała, iż starała się pomóc powodowi w kwestiach dotyczących jego życia rodzinnego (kontakty z dzieckiem, umożliwienie zawarcia ślubu w warunkach izolacji penitencjarnej). Świadkowie potwierdzili, iż respektowane były każdorazowo deklaracje osadzonych co do używania wyrobów tytoniowych – osoby niepalące umieszczane były w celach z osobami nieużywającymi tytoniu; świadek K. G. wskazał, iż oświadczenia osadzonych ujawniane są w systemie elektronicznym (z którego wydruk pozwany załączył do akt sprawy). Z zeznań świadków można wywnioskować, iż cele na oddziałach I i II nie były w najlepszym stanie – były na bieżąco odświeżane, zaś gruntowne remonty przeprowadzone zostały po okresie objętym treścią pozwu.

Dokumenty przedstawione przez stronę pozwaną – w szczególności w postaci zestawień cel (ich przeznaczenia oraz ilości osadzonych) – nie budzą wątpliwości Sądu; są to dokumenty prywatne, podlegające ocenie Sądu jak każdy środek dowodowy – powód kwestionował te dokumenty, aczkolwiek nie przedstawił przeciwdowodów podważających rzetelność dokumentacji prowadzonej przez Zakład Karny w P..

Sąd nie dał wiary zeznaniom powoda w zakresie dotyczącym warunków panujących w celach oraz traktowania powoda przez osoby zatrudnione w ZK w P. wskazując, że w jego ocenie zeznania są chaotyczne, nieprecyzyjne, ogólnikowe, powód opisuje fakty bez ich chronologicznego uporządkowania oraz z różnych okresów przebywania w ZK w P.; wybitnie subiektywnie odnosi się do kwestii stanowiących podstawę faktyczną zgłoszonych roszczeń. Na ocenę zeznań powoda jako niewiarygodnych w każdym zakresie wskazuje chociażby rozbieżność między informacjami udzielonymi w ramach złożonych zeznań dotyczących sposobu zarobkowania przed osadzeniem (działalność gospodarcza) a danymi podanymi przy przyjęciu do ZK w P. (powód określił swój zawód jako „pracownik prac dorywczych”). Dodatkowo wskazać należy, iż niewiarygodnie brzmią zeznania powoda, iż jest osobą niepalącą – wskazać należy chociażby, iż po przetransportowaniu do ZK w G. w dniu 23 kwietnia 2014 r. oświadczył, że jest osobą używającą wyrobów, podobne oświadczenie złożył po powrocie do ZK w P. w dniu 22 maja 2014 r.; w aktach osobowych znajduje się również odręcznie sporządzone oświadczenie o rozpoczęciu używania przez powoda wyrobów tytoniowych. Analiza oświadczeń i informacji udzielanych przez powoda znajdujących się w aktach osobopoznawczych wskazuje, iż powód jest osobą chwiejną i skłonny do konfabulacji, a także starającą się wpływać swoim zachowaniem na inne osoby w celu osiągnięcia założonych celów (groźby i próby samouszkodzeń, próby samobójcze).

Sąd pominął wnioski o przesłuchanie świadków wskazanych przez powoda – jeden ze świadków nie przebywał wraz z powodem w tej samej celi w okresie objętym pozwem, stąd jego przesłuchiwanie w niniejszej sprawie byłoby niecelowe (powództwo nie zostało skutecznie rozszerzone poprzez zmianę podstawy faktycznej roszczeń); zbędne było

również przesłuchiwanie osoby pełniącej funkcję kierowniczą w ZK w P. – dowód ten byłby w istocie bezprzedmiotowy w kontekście możliwości potwierdzenia tezy powoda o szykanowaniu go przez dyrekcję ZK w P., celem wykazania okoliczności tego rodzaju zasadne byłoby wskazanie dowodów innych, niż przesłuchiwanie osoby, która rzekomo była sprawcą naruszenia dóbr osobistych powoda.

W tak ustalonym stanie faktycznym sprawy Sąd Okręgowy uznał powództwo za nieuzasadnione.

Zdaniem Sądu nie doszło do naruszenia dóbr osobistych powoda w związku z odbywaniem kary pozbawienia wolności w objętym pozwem okresie w sposób uzasadniający przyznanie zadośćuczynienia w oparciu o dyspozycję art. 448 kc. Zdaniem Sądu powód całkowicie bezpodstawnie twierdził, że cele, w których był osadzony nie spełniały wymaganego w art. 110 § 2 kkw minimalnego metrażu 3m² na jednego skazanego. Z przedstawionego przez stronę pozwaną zestawienia jednoznacznie wynika, że wszystkie cele wskazane przez powoda spełniały ustawowy warunek najmniejszego dopuszczalnego metrażu. Nadto powód nie przedstawił decyzji o umieszczeniu go w warunkach tzw. przeludnienia, a wydanie takich decyzji w świetle przepisów byłoby konieczne. W związku z powyższym należy uznać, że powód nie udowodnił, iż przebywał w celach przeludnionych. Z kolei obiektywnie niezadawalające warunki bytowe, takie jak problemy ze szczelnością okien oraz zagrzybieniem, niewłaściwą wentylacją, nieprzyjemnym zapachem, fakt uszkodzonej podłogi, czy niestabilnych łóżek, nie wynikały w żaden sposób z działań nakierowanych na spowodowanie u powoda poczucia krzywdy – okoliczności te odzwierciedlają po prostu stan więziennictwa w Polsce. Panujące w Zakładzie Karnym w P. warunki zamieszkania i utrzymania więźniów nie mogą być co do zasady uznane za naruszające godność osobistą lub niehumanitarne, choć w istocie realia bytowe istniejące w Zakładzie nie są komfortowe, ani nawet odpowiadające przeciętnemu poziomowi życia współczesnego społeczeństwa w Polsce – jednak placówka penitencjarna nie ma obowiązku zapewnienia osadzonym warunków na przeciętnym poziomie społeczeństwa, a po drugie nawet złe warunki bytowe nie stanowią automatycznie naruszenia godności lub czci więźnia; podczas pobytu w ZK w P. powód miał zabezpieczone wszystkie podstawowe potrzeby egzystencjalne, niezbędne minimum prywatności, potrzeby psychospołeczne, opiekę lekarską oraz potrzeby wyższe; w ocenie Sądu niedogodności, na jakie się skarżał, nie przekraczały granic humanitaryzmu czy też godności osobistej człowieka.

Zdaniem Sądu powód wskazując na niezadawalające warunki sanitarne nie podnosił, iż ma to związek z naruszaniem przepisów wykonawczych regulujących szczegółowe kwestie dotyczące zasad odbywania kary pozbawienia wolności, a zatem w konsekwencji tego przyjął, że wobec powoda stosowano obowiązujące przepisy, nie działając wobec niego w sposób bezprawny. Twierdzenia powoda o warunkach sanitarnych, zagrzybieniu, niewłaściwej wentylacji, przetrzymywaniu na spacerach mają charakter wybitnie subiektywny – nie zostały również wykazane w toku postępowania dowodowego; ewentualne problemy z tym związane nie wynikały w żaden sposób ze złej woli funkcjonariuszy SW i ich działań nakierowanych na szykanowanie osadzonych. W Zakładzie Karnym w P. przestrzegane były uregulowania stanowiące prawo powszechnie obowiązujące, a dotyczące dostarczania osadzonym środków czystości, wyposażenia cel oraz zapewniania warunków do zachowania higieny osobistej.

W ocenie Sądu nieporządek w celach i niski standard urządzeń sanitarnych są również kwestiami ocennymi (przy czym na oddziałach I i II w ZK w P. do osadzeni zobowiązani byli do dbania o czystość i porządek w celach).

Podkreślił także, że powód wstąpił na drogę przestępstwa, dopuszczając się czynów zabronionych, a zatem jest osobą zdemoralizowaną, która faktycznie nie potrafi już funkcjonować w społeczeństwie w ramach porządku prawnego; występując z roszczeniami natury finansowej cynicznie wykorzystuje niższą niż pożądana kondycję więziennictwa. Przyznanie zadośćuczynienia powodowi wobec odczuwania przez niego dyskomfortu związanego z odbywaniem kary pozbawienia wolności w warunkach gorszych niż oczekiwane – gdy nie stanowi to w żaden sposób zindywidualizowanej szykany ze strony funkcjonariuszy SW – musi spotkać się z negatywnym odbiorem społecznym : warunki i standardy społeczno-ekonomiczne w kraju odbiegają od warunków w bardziej rozwiniętych krajach Europy, co przekłada się także na niższy standard więziennictwa, ale też i takich sfer jak edukacja czy opieka medyczna; ocena zatem zasadności roszczeń formułowanych w związku z warunkami odbywania kary pozbawienia wolności nie może

abstrahować od konkretnych uwarunkowań społecznych i ekonomicznych, zaś ocenianie tych kwestii przez pryzmat „standardów europejskich” kłóci się z poczuciem sprawiedliwości.

Zdaniem Sądu warunki, w jakich przebywał powód w ZK w P. obiektywnie nie wykraczały poza dolegliwości związane bezpośrednio z pozbawieniem wolności, były nieuniknione i nieodłącznie związane z pobytem w placówce penitencjarnej ; powód objął pozwem relatywnie krótki okres czasu (łącznie około 5 miesięcy), co samo przez się istotnie ogranicza ewentualne przykre doznania związane z niezgodnymi z oczekiwaniami powoda warunkami panującymi w ZK. Powód mógł oczywiście subiektywnie odbierać warunki osadzenia jako godzące w jego dobra osobiste – jednakże nie wskazał na konkretne uchybienia funkcjonariuszy w postaci zaniechania podjęcia działań zapewniających mu realizację jego uprawnień w zakresie warunków bytowych; nie wskazano na jakiegokolwiek dokumenty z wizytacji ZK z których wynikałoby, że w ZK w P. naruszano standardy obowiązujące wobec osób osadzonych, w żaden sposób nie sposób przyjąć, iż warunki w jaki osadzono powoda były wyrazem rozmyślnego dążenia do jego upokorzenia.

Twierdzenia o stanie zdrowia powoda i jego związku z niehumanitarnymi warunkami odbywania kary są dowolne, niepoparte żadnymi dowodami – analiza książki zdrowia nie wskazuje, aby powód w ogóle wymagał stałego leczenia w szczególności na schorzenia pulmonologiczne lub leczenia psychiatrycznego.

Brak również dowodów, iż powód był niewłaściwie traktowany przez personel placówki penitencjarnej – odczucia powoda w tym zakresie są również subiektywne, zaś twierdzenia o faktach w tym zakresie ogólnikowe; skargi formułowane przez powoda na niewłaściwe traktowanie go przez personel nie były uwzględniane pomimo wszczynania stosownych postępowań wyjaśniających przez organy nadzorcze. Podobnie brak jest dowodów świadczących o tym, że powód wbrew swojej woli umieszczony był w celach wraz z osobami używającymi wyrobów tytoniowych – przeciwnie, zgromadzony materiał dowodowy wskazuje na dokonywanie zmian preferencji w tym zakresie, przy czym administracja ZK każdorazowo czyniła zadość aktualnym oczekiwaniom powoda tego dotyczącym; wydaje się być uzasadnione twierdzenie, że powód zmieniając oświadczenia co do używania wyrobów tytoniowych istotnie próbował wpływać na skład personalny cel w których przebywał. Również jako dowolne i nieudowodnione ocenił Sąd pierwszej instancji twierdzenia powoda odnośnie naruszania przez administrację ZK w P. zasad odbywania kary pozbawienia wolności w systemie półotwartym – jeżeli istotnie takie uchybienia miałyby miejsce, to zasadnym byłoby przede wszystkim składanie stosownych środków zaskarżenia do sądu penitencjarnego

Mając powyższe na uwadze, na Sąd Okręgowy oddalił powództwo wskazując na art. 417 kc w zw. z art. 448 kc w zw. z art. 24 kc oraz art. 77 ust. 1 Konstytucji RP, obciążając powoda kosztami procesu na podstawie art. 98 kpc w zw. z art. 99 kpc. Sąd Okręgowy nie znalazł żadnych przyczyn, dla których wobec powoda należałoby zastosować dobrodziejstwo art. 102 kpc i nie obciążać go w ogóle kosztami zastępstwa procesowego.

Na rzecz pełnomocników ustanowionych dla powoda z urzędu przyznano wynagrodzenie na podstawie § 19 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości w sprawie opłat za czynności adwokackie (...) (Dz. U. z 2013 r., poz. 461) w zw. z § 22 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu (Dz. U. z 2015 r., poz. 1801)

Powyższe orzeczenie zaskarżył apelacją powód zarzucając:

I. Naruszenie przepisów postępowania:

1) art. 233 kpc poprzez dokonanie dowolnej a nie swobodnej oceny materiału dowodowego poprzez:

- nieuwzględnienie okoliczności, iż powód w Zakładzie Karnym w P. w okresie objętym powództwem odbywał karę w systemie zamkniętym , gdy tymczasem zgodnie z kwalifikacją winien był odbywać ją w systemie półotwartym;
- dokonanie bezkrytycznej oceny zeznań świadków: S. W. (1) oraz K. G. (1) w zakresie w jakim wypowiedali się na temat systemu odbywania przez powoda kary w zakładzie karnym w P.;

- uznanie, iż brud, ciasnota, nieprzyjemny zapach, brak intymności to okoliczności konieczne przy odbywaniu kary w zakładzie karnym;
- uznanie, iż powód zmieniał deklaracje co do pobytu w celach dla palących podczas kiedy powód faktycznie nigdy tego nie robił;
- uznanie, iż powód to osoba nastawiona roszczeniowo na podstawie okoliczności, iż składał liczne wnioski i skargi;

II. Niewyjaśnienie wszystkich okoliczności faktycznych mających wpływ na treść wyroku poprzez:

- nieustalenie zasadności skarg, które składał powód na funkcjonariuszy służby więziennej i administrację zakładu karnego;
- nieustalenie w jakim faktycznie systemie powód odbywał karę pozbawienia wolności, a w konsekwencji:

II. Błąd w ustaleniach faktycznych polegający na uznaniu, iż przestrzegane były przepisy regulujące odbywanie kary pozbawienia wolności, zaś warunki w jakich przebywał powód były dobre, przy czym powód nie był szykanowany przez służbę więzienną.

Ponadto zaskarżonemu wyrokowi w punkcie 3 zarzucił naruszenie § 6 pkt.6 w zw. z § 19 pkt 1 i § 2 pkt 2 oraz 3 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28.09.2002r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej świadczonej z urzędu (Dz.U.nr 163, poz.1348 z późniejszymi zmianami) w zw. z art. 29 ust. 1 ustawy z dnia 26 maja 1982 r. Prawo o adwokaturze poprzez jego niewłaściwe zastosowanie, co miało istotny wpływ na treść orzeczenia, polegające na przyznaniu pełnomocnikowi z urzędu adw. M. L. (1) zwrotu kosztów nieopłaconej pomocy prawnej świadczonej z urzędu w kwocie poniżej stawek minimalnych wynikających powyższych przepisów.

Wskazując na powyższe zarzuty skarżący wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez uwzględnienie powództwa, ewentualnie o jego uchylenie i przekazanie sprawy Sądowi I instancji do ponownego rozpoznania. W zakresie punktu 3 wyroku wniósł o zmianę skarżonego postanowienia poprzez zasądzenie na rzecz pełnomocnika z urzędu adw. M. L. (1) kwoty 3600 zł oraz 23% podatku VAT od tej kwoty tytułem zwrotu kosztów nieopłaconej pomocy prawnej świadczonej z urzędu.

Postanowieniem z 29 czerwca 2016 roku Sąd Okręgowy w Płocku odrzucił zażalenie adw. M. L. (2) na postanowienie zawarte w punkcie 3 wyroku Sądu Okręgowego w Płocku z dnia 19 kwietnia 2016 roku w sprawie I C 969/15.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja okazała się niezasadna.

Analiza zebranego w sprawie materiału dowodowego uprawnia do stwierdzenia, iż apelujący nie przedstawił przekonujących argumentów na okoliczność dopuszczenia się przez Sąd Okręgowy zarzucanego uchybienia wskazanym w apelacji przepisom prawa procesowego, a zwłaszcza rygorom art. 233 § 1 k.p.c. w zakresie sposobu gromadzenia i oceny materiału dowodowego. Skarżący, podnosząc zarzut naruszenia zasady swobodnej oceny dowodów, nie wskazał przyczyny dyskwalifikującej postępowanie dowodowe Sądu Okręgowego w objętym apelacją zakresie, a przede wszystkim nie określił kryteriów oceny, które Sąd ten naruszył przy ocenie poszczególnych dowodów, uznając brak ich wiarygodności i mocy dowodowej lub niesłusznie im je przyznając.

Z tego też względu omawiany zarzut należało uznać za bezzasadny i świadczący o dezaprobachie stanu faktycznego ustalonego na podstawie zgromadzonego przez Sąd I instancji materiału dowodowego tylko z tej przyczyny, że nie potwierdzał on twierdzeń skarżącego zgodnych z jego stanowiskiem w procesie.

Innymi słowy, skoro skarżący poprzestał na samym tylko stwierdzeniu wadliwości oceny materiału dowodowego, w sytuacji, w której zachodzi konieczność wykazania, że sąd uchybił zasadom logicznego rozumowania lub zwykłego doświadczenia życiowego, na których opiera się uprawnienie sądu do dokonywania swobodnej oceny dowodów w rozumieniu art. 233 § 1 k.p.c., Sąd Apelacyjny nie znalazł podstaw do uznania zasadności zarzutu obrazę tego przepisu.

W postępowaniu dotyczącym ochrony dóbr osobistych, w którym po stronie pozwanej występuje Skarb Państwa, niezbędne jest wykazanie przesłanek jego odpowiedzialności statuowanych przepisami art. 24 § 1 k.c. w zw. z art. 417 § 1 k.c., przy czym w pierwszej kolejności powód powinien wykazać okoliczność naruszenia konkretnego dobra osobistego w rozumieniu art. 23 k.c. Dopiero w razie pozytywnego przesądzenia tej kwestii sąd orzekający dokonuje oceny bezprawności działania bądź zaniechania prowadzącego do naruszenia dóbr osobistych powoda, a także oceny w zakresie wystąpienia szkody i związku przyczynowego między inkryminowanym zachowaniem pozwanej a doznaną szkodą.

Według utrwalonego stanowiska judykatury ocena, czy działanie naruszyło dobro osobiste, dokonywana jest na podstawie obiektywnego kryterium, a sąd powinien rozważyć, czy typowa, przeciętna osoba na miejscu pokrzywdzonego uznałaby określone działanie za naruszenie dobra osobistego oraz czy w odczuciu społecznym określone zachowanie zakwalifikowane może być jako naruszające dobra osobiste (wyrok SN z 25 kwietnia 1989 r., I CR 143/89, OSP 1990, Nr 9, poz. 330; wyrok SN z 11 marca 1997 r., III CKN 33/97, OSN 1997, Nr 6 – 7, poz. 93; uzasadnieniu wyroku SN z 26 października 2001 r., V CKN 195/01, L.; uzasadnieniu wyroku SN z 23 maja 2002 r., IV CKN 1076/00, OSN 2003, Nr 9, poz. 121; wyrok SN z 5 kwietnia 2002 r., II CKN 953/00, L.; wyrok SN z 22 stycznia 2014 r., III CSK 123/13, Biul. SN 2014, Nr 6). Skoro ocena faktu naruszenia dóbr osobistych ma charakter obiektywny, szczególne cechy pokrzywdzonego (np. nadwrażliwość, choroba psychiczna) nie są brane pod uwagę w ocenie naruszenia. Nie oznacza to jednak, że odczucia pokrzywdzonego mogą zostać całkowicie pominięte, ale z całą pewnością nie można im przypisać rozstrzygającego znaczenia (wyrok SN z dnia 28 marca 2003 r., V CSK 308/02, OSNC 2004, Nr 5, poz. 82).

W niniejszej sprawie powód nie dopełnił już pierwszego z wyżej wymienionych warunków, bowiem nie zdołał wykazać naruszenia któregośkolwiek ze wskazanych w pozwie, czy obecnie w apelacji dóbr osobistych. Powód w zasadzie ograniczył się do polemiki z prawidłowymi ustaleniami Sądu pierwszej instancji, z których wywodzi swoje racje przyjmując odmienną ich ocenę.

Apelacja poza gołosłowną polemiką nie dostarczyła żadnych innych niż rozważone przez Sąd Okręgowy okoliczności stanowiących w ocenie skarżącego podstawę naruszenia jego dóbr osobistych. Skarżący dalej formułuje bezkrytycznie w stosunku do ustaleń Sądu popartych wszechstronną oceną dowodową, opozycyjną ocenę co do zasadności zgłoszonych w pozwie naruszeń stanowiących podstawę żądanego zadośćuczynienia. Taka ocena nie stanowi w realiach niniejszej sprawy uprawnionej polemiki z argumentacją Sądu umocowaną w materiale dowodowym, którą Sąd Apelacyjny w całości podziela i przyjmuje za własną.

Zatem odnosząc się do konkretnych podniesionych zarzutów apelującego, stwierdzenia wymaga, że gołosłowne są twierdzenia powoda co do umieszczania go mimo, iż nie jest osobą palącą, w celach dla palących. Twierdzenia powoda w tym zakresie pozostają w sprzeczności ze sporządzoną dokumentacją, w której odnotowane są okresy których powód deklarował się jako osoba niepaląca lub paląca i był przewidziany do odpowiednich z zakresem swoich deklaracji cel. Z materiału dowodowego wynika, w jakich okresach stosowne deklaracje składał i w jakich celach przebywał oraz jakie zostały dokonywane zmiany preferencji w tym zakresie z odpowiednią reakcją administracji ZK, która każdorazowo czyniła zadość aktualnym oczekiwaniom powoda w tej kwestii.

Niezasadne są także zarzuty skarżącego co do naruszenia przez administrację ZK w P. zasad odbywania przez niego kary pozbawienia wolności w systemie półotwartym.

Dokumentacja z ZK w P. jak i zeznania świadka wykazały, że wobec powoda stosowano zasady przewidziane dla osadzonych w systemie półotwartym zgodnie z decyzją komisji penitencjarnej z dnia 24 października 2013 r. W

zakładzie Karnym w P. powód był osadzony w Oddziale I lub II, które są oddziałami półotwartymi. Pobyt powoda w ZK w P. był przerywany okresami w którym skarżący był przewożony do Aresztu Śledczego w C. i W., przy czym po ponownym przyjęciu go do ZK w P. zawsze umieszczany był w na oddziałach typu półotwartego.

Pozwany w okresie pobytu w pozwanym ZK zgłaszał także wiele skarg na niewłaściwe traktowanie go przez personel, to jednak w każdym przypadku były one rozpatrywane negatywnie po przeprowadzonych stosownych postępowaniach wyjaśniających przez organy nadzorcze.

Gołosłowne są także twierdzenia powoda co do umieszczenia go w celach przeludnionych. Z materiału dowodowego jasno wynika, że cele w których był osadzony powód spełniały wymogi minimalnego metrażu tj, 3m² na jednego skazanego, a apelujący poza polemicznym stanowiskiem nie zdołał poprzez decyzji o umieszczeniu go w warunkach tzw. przeludnienia, ani w inny sposób wykazać swoich racji.

Podzielić należy także w pełni argumentację Sądu Okręgowego co do skierowanych przez skarżącego, jako podstaw do przyznania zadośćuczynienia zastrzeżeń do warunków bytowych panujących w pozwanym ZK. Nie ulega wątpliwości, co zresztą znalazło odzwierciedlenie w ustaleniach Sądu Okręgowego, że warunki te nie należały do najlepszych, ale problemy ze szczelnością okien, zagrzybieniem, niewłaściwą wentylacją, nieprzyjemnym zapachem, faktem uszkodzonej podłogi, czy niestabilnych łóżek - dotyczyły wszystkich osadzonych i nie wynikały w żaden sposób z działań nakierowanych na spowodowanie u powoda poczucia krzywdy. Poza tym, twierdzenia powoda o warunkach sanitarnych, zagrzybieniu, niewłaściwej wentylacji, przetrzymywaniu na spacerach mają charakter wybitnie subiektywny i nie znalazły one odzwierciedlenia w zgromadzonym materiale dowodowym, tym bardziej, że ustalone zostało, iż w Zakładzie Karnym w P. przestrzegane były uregulowania stanowiące prawo powszechnie obowiązujące, a dotyczące dostarczania osadzonym środków czystości, wyposażenia cel oraz zapewniania warunków do zachowania higieny osobistej. Z informacji z ZK w P. wynika, że cele mieszkalne były wyposażone we wszystkie potrzebne sprzęty kwaterunkowe, kąćki sanitarne były zabudowane, skazani korzystali z łaźni 1 x w tygodniu, przy czym mieli także możliwość podgrzewania wody do celów higienicznych.

Powyższe rozważania prowadzą do wniosku, że powód z punktu widzenia spoczywającego na nim ciężaru dowodu (art. 6 k.c.) obowiązku temu nie sprostał, opierając twierdzenia pozwu na zbyt ogólnych i hipotetycznych podstawach, nie pozwalających na stwierdzenie in casu oraz w stosunku do jego osoby przejawów rzeczywistego naruszenia jakiegokolwiek dobra osobistego, co uzasadniałoby zasądzenie zadośćuczynienia na podstawie art. 23 i 24 k.c. w związku z art. 448 k.c.

Zdaniem Sądu Apelacyjnego, dokonane w sprawie ustalenia nie dawały podstawy do stwierdzenia, że niedogodności, jakich powód doznał w pozwanej jednostce penitencjarnej, doprowadziły do naruszenia jego dóbr osobistych w postaci godności, prawa do prywatności czy humanitarnych warunków izolacji.

O konkretnym naruszeniu dóbr osobistych nie mogą bowiem decydować subiektywne odczucia osoby uważającej się za pokrzywdzoną i żądającej ochrony prawnej, lecz pewne kryteria obiektywne, zwłaszcza zaś to, jaką reakcję wywołuje w społeczeństwie określone zagrożenie lub naruszenie, a także całokształt okoliczności w sprawie, której przedmiotem jest ochrona dóbr osobistych (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 8 maja 2002 r., I PKN 267/01, opubl. w nr 6 OSNP z 2004 r. pod poz. 99). Również w piśmiennictwie prawniczym zwraca się uwagę na odejście od subiektywistycznego pojmowania naruszenia dobra osobistego na rzecz jego oceny według kryteriów obiektywnych (por. Kodeks cywilny. Komentarz pod redakcją Z. Resicha, tom I, s. 91 oraz S. Dmowski, S. Rudnicki: Komentarz do Kodeksu cywilnego, Część ogólna, wydanie 3 zmienione, s. 83 i s. 85).

Ponadto powszechnie przyjętym poglądem pozostaje, że nie dochodzi do naruszenia dobra osobistego, gdy wyrządzona drugiemu przykrość (dolegliwość) jest – wedle przeciętnych ocen przyjmowanych w społeczeństwie – przykrością (dolegliwością) małej wagi, nie przekracza więc progu, od którego liczyć się już będzie naruszenie dobra osobistego. Podkreśla się przy tym, że stopień przeżywanej przykrości przez dotkniętego naruszeniem może mieć znaczenie dopiero wtedy, gdy próg ten został przekroczony, może on być uwzględniony przez sąd w ostatecznym rozstrzygnięciu sprawy, np. przy określaniu sposobu usunięcia skutków naruszenia dobra osobistego (por. wyroki

Sądu Najwyższego: z dnia 19 września 1968 r., II CR 291/68, opubl. w nr 11 OSNCPIUS z 1969 r. pod poz. 200 i z dnia 29 września 2010 r., V CSK 19/10, opubl. w nr B OSNC z 2011 r. pod poz. 37).

Z powyższego wynika, że reżim ochrony dóbr osobistych jest obiektywny, ma na celu odnalezienie w jednostce ludzkiej jej naturalnych, przyrodzonych praw, a stworzony jest po to, aby te prawa chronić. Przy czym w każdym konkretnym przypadku konieczne jest rozważenie, czy doszło do zagrożenia naruszenia dóbr osobistych skonkretyzowanej jednostki.

Sąd Okręgowy trafnie stwierdził, że próg dolegliwości, na który zostaje narażona osoba osadzona, wykracza poza granice wyznaczone w życiu codziennym dla osób przebywających na wolności. Państwo zaś wykonując zadania z zakresu wymiaru sprawiedliwości, ma obowiązek zapewnienia minimalnego standardu socjalno – bytowego, tak aby samemu pozbawieniu wolności nie towarzyszyły dodatkowe uciążliwości. Standard taki dostosowany powinien być jednak do warunków izolacyjnych. Nie sposób zatem zakładać, że dla wypełnienia obowiązków wynikających z norm prawa międzynarodowego, jak i z norm krajowego porządku prawnego, niezbędnym byłoby przeprowadzenie zmian i udogodnień, nieprzewidzianych w standardach określonych przepisami rangi ustawowej i ponad ustawowej oraz pragmatyką zarządzania zasobami jednostek penitencjarnych.

Ze zgromadzonego materiału dowodowego wynika wprawdzie, że warunki bytowe w których przebywał osadzony mogły odbiegać od warunków panujących na wyremontowanych oddziałach to jednak zjawiska te nie były wymierzone lub nakierowane przeciwko powodowi lub któremukolwiek innemu więźniowi. Wynikało z ograniczeń techniczno – organizacyjnych, z których wystąpieniem musieli liczyć się osadzeni. W żadnym okresie izolacji powoda nie doszło do naruszenia wymagań dotyczących zapewnienia odpowiedniej przestrzeni mieszkalnej przypadającej na jednego osadzonego. Nie był on również traktowany odmiennie od pozostałych aresztantów. Nie sposób kwestionować, że jakość powietrza w poszczególnych pomieszczeniach mieszkalnych ZK mogła odbiegać od oczekiwań apelującego. Podobnie jednak faktem powszechnie znanym jest, że główną przyczyną zawilgocenia i zagrzybienia cel są dokonywane przez osadzonych prania odzieży i kąpiele, jw celach, przy użyciu, miednic plastikowych. Całkowicie sprawna wentylacja, o mechanizmie działania przewidzianym dla pomieszczeń mieszkalnych, nie jest wówczas w stanie odprowadzić nadmiaru wilgoci. Pozwana jednostka penitencjarna nie pozostawała jednak bierna wobec powstającego problemu. Dokonywała regularnych remontów pomieszczeń. Ponadto powód nie podniósł, że stan powietrza w celach doprowadził do rozstroju lub pogorszenia jego zdrowia.

Warunki zaś, w jakich powód przebywał nie mogą być ocenione jako niegodziwe, gdyż osoba tymczasowo aresztowana lub odbywająca karę izolacyjną musi liczyć się z ograniczeniami i dolegliwościami. Nie można zatem uznać, że warunki osadzenia powoda, oceniane z punktu widzenia obiektywnego, godziły w jego dobra osobiste (godność, prawo do prywatności, prawo do humanitarnego odbywania izolacji). O naruszeniu dobra osobistego w postaci uchybienia godności osadzonego w zakładzie karnym (areszcie śledczym) nie można mówić w przypadku pewnych uciążliwości lub niedogodności związanych z pobytem w takim zakładzie, polegających na niższym od oczekiwanego standardzie celi czy urządzeń sanitarnych, bowiem dla wielu ludzi nie pozbawionych wolności orzeczeniem sądowym warunki mieszkaniowe bywają często równie trudne. Godność skazanego przebywającego w zakładzie karnym nie jest naruszona, jeżeli odpowiada uznanym normom poszanowania człowieczeństwa.

Z tych względów, w ocenie Sądu Apelacyjnego brak jest podstaw do uznania, iż w rozważanym stanie faktycznym doszło do naruszenia jakiegokolwiek dobra osobistego apelującego, w szczególności godności, tak w rozumieniu wewnętrznym, jak i zewnętrznym.

Poza tym norma art. 417 § 1 k.c. przewiduje odpowiedzialność opartą na przesłance obiektywnie niezgodnego z prawem działania lub zaniechania przy wykonywaniu władzy publicznej, a wina pozostaje poza przesłankami konstytuującymi obowiązek odszkodowawczy.

Nawet gdyby jednak przyjąć, że zaniechania strony pozwanej mogłyby doprowadzić do naruszenia dóbr osobistych powoda, nie stwarzałyby to podstaw do uwzględnienia żądania zapłaty zadośćuczynienia za doznaną krzywdę. Sąd Apelacyjny podziela stanowisko Sądu I instancji, zgodnie z którym w każdym przypadku do sądu należy ocena, czy

zakres i stopień naruszenia dóbr osobistych, nawet gdy ono wystąpiło, uzasadniają przyznanie zadośćuczynienia pieniężnego i w jakiej wysokości, przy zachowaniu zasady, że przyznana ochrona powinna być dostosowana do charakteru i rodzaju naruszonego dobra osobistego oraz stopnia i zakresu naruszenia. Z literalnego brzmienia art. 448 k.c. wynika, że zastosowanie tego środka usunięcia skutków naruszenia dóbr osobistych ma charakter fakultatywny (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 19 kwietnia 2006 r., sygn. akt II PK 245/05, opubl. w nr 7 – 8 OSNP z 2007 r. pod poz. 101). Nie każde więc naruszenie dobra osobistego rodzi prawo do żądania zadośćuczynienia na podstawie art. 448 k.c. Jego przyznanie zależy od wielu różnych okoliczności, w tym między innymi od długotrwałości przebywania w niespełniającej standardów celi, uciążliwości z tym związanych, poczucia krzywdy i jego stopnia oraz od pozostałych warunków izolacji, które mogą zwiększać poczucie krzywdy lub je osłabiać, a nawet sprawiać, że w ogóle nie powstało (np. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 27 października 2011 r., V CSK 489/10, opubl. w LEX pod nr (...)) oraz postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 7 grudnia 2011 r., V CSK 113/11, opubl. w LEX pod nr (...)).

Odnosząc się natomiast do zaskarżonego punktu 3 w/w wyroku Sądu pierwszej instancji zauważenia wymaga, że kwestia ta została prawomocnie rozstrzygnięta przez Sąd Okręgowy postanowieniem z 29 czerwca 2016 roku .

Mając na uwadze powyższe ustalenia i rozważania, Sąd Apelacyjny na podstawie art. 385 k.p.c. oddalił apelację powoda jako bezzasadną.

O kosztach pomocy prawnej udzielonej powodowi z urzędu Sąd Apelacyjny orzekł na podstawie § 2 ust 1 i 2 w związku z § 3 i § 8 w zw. z § 16ust. 1 pkt 2 w zw. z § 4 ust 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu. (Dz. U. poz. 1714).